

KAPITTEL 10

En dags praksis: Hvordan bidra til at studentene finner sammenhengen mellom teori og den virkelige verden?

Randi Hojem Røthe

Høgskolen i Innlandet

Abstract: This chapter revolves a one-day practice for 200 pedagogy students at three primary schools in the municipality. The practice is completed in March when the students have studied the vocation for eight months. Lectures and seminars build up to this takeover in advance. The week before the day of practice, the students are out in the practice schools and observe the class they are going to take over and talk to the teachers at the school.

Practice reports, reflection notes and logbook notes show that no matter what we do to link theory to practice at class, it is the one day in the role of teachers at a school that seems to make the big difference. When students become responsible for a class, they behave in a completely different way than when they are responsible for teaching fellow students. At the practice school, they show up well in advance and take the responsibility they have received. The students' behaviour after the school takeover may indicate that the experiences from the real world, with associated responsibility, have given increased understanding of the vocation, which in turn contributes to increased motivation for the study programme.

Keywords: theory, practice, motivation and school takeover

Introduksjon

Her er to Ord; Det ene hedder Theori og det andet Praxis, og det er godt at have dem begge to, og det ene er ikke noget uden det andet, men det siste er dog det

Sitering av denne artikkelen: Røthe, R. H. (2020). En dags praksis: Hvordan bidra til at studentene finner sammenhengen mellom teori og den virkelige verden? I Y. T. Nordkvelle, L. Nyhus, A. Røisehagen og R. H. Røthe (Red.), *Praksisnær undervisning – i praksis og teori* (Kap. 10, s. 179–195). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.94.ch10>.

Lisens: CC BY 4.0.

beste. Og det første Ord betyder at vide Aarsagen og Grunden i et Arbejde, men det andre betyder at gjøre Arbejdet. Ligesom nu med en Myr. For der er mange, som ved hvorledes de skal gjøre med en Myr, men gjør det galt alligevel, for de kan det ikke. Men mange kan det og ved det ikke, og saaledes kan det ogsaa blive galt, for der er mange slags Myr.

—Bjørnson, 1872, s. 56

Dette kapitlet handler om gjennomføring av en éndagspraksis på en barne- skole, og om hvordan studenter og faglærere opplevde dette. Skolepraksisen er et årlig opplegg for førsteårsstudenter i pedagogikk ved høgskolen i Innlandet på Lillehammer. Pedagogikkstudiet som ble etablert tidlig på 1970-tallet, har lang erfaring med at studenter har skoleovertakelse. Etter- som antall studenter økte, ble skoleovertakelsen en frivillig aktivitet som ikke involverte hele studentkullet. Dette bestemte vi oss for å gjøre noe med.

Det er ikke lett å finne 200 praksisplasser for en dag, men via skole- sjefen i kommunen fikk vi kontakt med tre skoler som ønsket et slikt samarbeid med oss. Dette var på høsten 2014, og vi gjennomførte éndags- praksis i tre år på rad på denne måten. I dette kapitlet gjennomgår jeg hva vi konkret gjorde, og hvilke erfaringer vi fikk med dagspraksisen. Det interessante for oss som et forskende lærerteam har vært å se hvor mye studentene mener de har lært av denne praksisen, og hvilke forutsetn- inger som må være til stede for at en slik praksis skal ha verdi.

I den didaktiske modellen vi har på førsteårsstudiet i pedagogikk er det flere komponenter som til sammen forbereder studentene på skoleover- takelsen. Studentene danner arbeidsgrupper som de arbeider i gjennom hele året når de skal levere arbeidskrav, og samspillet mellom individ og gruppe er en basisorganisering på studiet.

Vi legger også opp til at vi berører samme tema flere ganger i løpet av studieåret. Det kan ses på som et spiralprinsipp der studentene lærer stadig mer om de samme temaene. På studiet berører vi innledningsvis mange tema og begreper på overflaten for så å fordype oss mer etter hvert. Ut fra dette blir skoleovertagelsen et dypdykk i noen av begrepene og teoriene studentene har lest om. Den didaktiske relasjonsmodellen som de tidligere har brukt når de har laget kurs for sine medstudenter, får de nå et enda mer konkret forhold til.

For å ta imot og følge opp 200 studenter deler vi dem ved studiestart i fem klasser med 40 studenter i hver klasse. En faglærer har ansvar for å følge opp en slik klasse med seminarer, veiledning og tilbakemeldinger både på gruppearbeid og individuelt arbeid gjennom hele året. På denne måten håper vi å kunne bygge gode relasjoner og å få fulgt opp den enkelte på en god måte.

Disiplinstudiet i pedagogikk er ingen profesjonsutdanning og kan være en utdanning for mange ulike jobber. Vi presiserer derfor at målet med dagspraksisen på en skole ikke er å bli lærer. Målet er å se sammenhengen mellom teori og praksis og mellom tanke og handling. Sammenhengen, eller manglende sammenheng, mellom teori og praksis i profesjonsstudier som lærerutdanning og førskolelærerutdanning er mye berørt i faglitteraturen (Unneland, 2009; Solstad, 2010; Briseid, 2011; Halmrast mfl., 2013). Samme tematikk synes imidlertid ikke å være særlig omtalt i faglitteraturen når det gjelder utdanning i disiplinfor pedagogikk.

Metodiske betraktninger

Selve prosjektet dette kapitlet omhandler, dreier seg om implementering av en éndags praksis der studenter og faglærere er aktive deltagere. I arbeidet har jeg vært opptatt av det Tom Tiller (1999) setter som forutsetninger for aksjonsforskning: aktiv deltagelse, involvering, kritisk refleksjon og en forpliktelse til å lære av erfaringene.

For å evaluere prosessen har jeg benyttet studentenes praksisrapporter og refleksjonsnotater fra en klasse samt egne observasjoner nedtegnet i loggbok. Mine inntrykk vil i tillegg være påvirket av faglærernes teammøter der vi har delt erfaringer, reflektert og drøftet eventuelle endringer i opplegget. Vi har også hvert år hatt møte med barneskolenes rektorer for å evaluere opplegget. Som deltager i prosessen og arkitekt bak prosjektet vil jeg i utgangspunktet stille med en forforståelse preget av et ønske om å lykkes. Dette har jeg forsøkt å være bevisst på.

Det skriftlige materialet fra studentene er behandlet på følgende måte. Jeg leste først alle de 38 praksisrapportene for å skaffe meg et helhetsinntrykk. Deretter valgt jeg fire sitater som jeg synes dekker helhetsinntrykket. Etter å ha lest alle refleksjonsnotatene skrevet noen måneder senere

fant jeg at 28 hadde reflektert over praksisen. Blant disse tekstene fant jeg to hovedkategorier. Det var *Studentenes forhold til pedagogikkfaget* samt *Hvilke pedagogiske teorier de kjente igjen fra egen lesing og fra undervisningen ved høgsolen*.

Mine observasjoner ble straks nedskrevet i loggbok. Ifølge Vedeler (2000) krever observasjon som vitenskapelig tilnærming at det er klart hva som skal observeres, hvordan det skal registreres og hvordan jeg som observatør forholder meg til det som skjer. Jeg var i denne sammenhengen bevisst på at jeg skulle observere studentenes atferd og at dette skulle registreres i loggboka. For å forstyrre så lite som mulig, var jeg ikke til stede under undervisningen. Jeg satt på lærerværelset slik at alle visste hvor de kunne finne meg.

Hva er teori og hva er praksis?

I *lov om universiteter og høyskoler* (Universites- og høyskoleloven, 2005) §1–3 under institusjonenes virksomhet står det at universiteter og høyskoler skal arbeide for å fremme lovens formål ved å

- a. *Tilby høyere utdanning som er basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap*

Her ser vi at utdanningen skal bygge på forskning, utviklingsarbeid og erfaring. Men det står ikke noe om at læringen skal skje via forskning, utviklingsarbeid og erfaringer eller praksis. Men allerede i Meld. St. 20 (2000–2001) *Gjør din plikt – Krev din rett: Kvalitetsreform for høyere utdanning*, (Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, 2001) etterlyses aktive studenter som er en del av forskningsmiljøet ved universiteter og høyskoler og som er i kontakt med lokale aktører. I Meld. St. 16 (2016–2017) *Kultur for kvalitet i høyere utdanning* (Kunnskapsdepartementet, 2017) skrives det i tillegg om innovasjon og entreprenørskap. Her ligger et ønske om en utdanning som er praksisnær, fremtidsrettet og nyttig for samfunnet.

Begrepet teori kan fort bli litt negativt ladet ved at det tolkes som at teorien i seg selv ikke er nyttig så lenge den ikke kan anvendes. Det er

selvfølgelig for de fleste at et profesjonsstudium som sykepleier- eller lærerutdanning trenger praktisk opplæring og praksis for at studentene skal lære å utøve et yrke. Det er ikke like selvfølgelig for alle at et disiplinstudium trenger en type praksisinnretting for å forstå hva teorien handler om, samt trening i å bruke den teorien de lærer.

Praksis og practice beskrives ofte som en aktiv handling og som en motsats til teori (Unneland, 2009). Går vi tilbake til Aristoteles, opprettholder han todelingen mellom teori og praksis, men han fjerner motsetningsforholdet mellom dem ved å dele dem i flere begreper. Han beskriver de ulike kunnskapsformene som episteme, den teoretiske fornuft, techne, den produktive fornuft, og fronesis, den meningsgivende fornuft, der fronesis utvikles ved å handle i praxis. Aristoteles delte videre praksisbegrepet i to, poiesis og praxis, der poiesis beskrives som det å produsere noe, mens praxis står for hvordan vi lever livet. Praxis handler også om hvordan vi gjør ting og hva vi velger å gjøre (Ramirez, 1995).

Jon Frode Blichfeldt definerer praksis som måten man dyktiggjør seg på, hvordan man blir den man blir, eller det å gjøre og være virksom (Blichfeldt, 2005). Med disse ord har vi kommet til vår tid med tilhørende virkelighetsoppfatninger. Hva kan vi så lære av Aristoteles og Bjørnson? Jeg opplever at Blichfeldts forståelse av praksis som *måten man dyktiggjør seg på og hvordan man blir den man blir*, passer inn i Aristoteles sine begrep fronesis og praxis. Når Blichfeldt kommer til det å *gjøre og være virksom*, tenker jeg at han berører Aristoteles sine begreper techne og poiesis.

Bjørnson beskriver i sitatet innledningsvis (Bjørnson, 1872) en tydelig avhengighet mellom de to begrepene teori og praxis, der *Theori er Aarsagen og Grunden i et Arbejde*, eller sagt med Aristoteles sine begreper, episteme og theoria. Han beskriver praxis som *å gjøre arbeidet*. Dette kan i Aristoteles sitt vokabular være både techne og poiesis og fronesis og praxis så lenge vi ikke vet hva som er lagt inn av verdier i aktiviteten.

Når Blichfeldt definerer praksis som *måten man dyktiggjør seg på*, tenker jeg at det passer godt med den undervisning vi driver. Vi søker å dyktiggjøre studentene ved å lære dem teori og veilede dem til å ta den i bruk – de sysselsettes med studieaktiviteter og trekkes med i aktiviteter som krever fysisk og mental deltakelse. Som et disiplinstudium med mål

om å oppøve kritisk tenkning rundt pedagogikkens rolle og plass i dagens samfunn, er vi mest opptatt av episteme og theoria. Vi som undervisere kommer ikke utenom det mer verdibaserte fronesis og praxis. Da nærmer vi oss en profesjonstankegang der det ikke bare er viktig å lære ulike aktiviteter, men der verdiene også er viktige for å kunne velge de rette aktiviteter til rett tid.

Begrepet teori vil videre i teksten bli brukt på en vid og kanskje romslig måte, ikke bare om definerte teorier, men også om andre pensumtekster som ikke nødvendigvis er teorier. Det kan for eksempel være alt fra historisk stoff til det studentene har lest om andres erfaringer. Studentene tolker også noen ganger teoribegrepet ganske langt i retning av at teorien skal gi direkte anvisning for praksis, og at de skal finne igjen teorien i praksisen. Dette trenger ikke være hverken rett eller galt, men viser studentenes måte å tenke om teoribegrepet på.

Skoleovertagelse - beskrivelse av en éndags praksis

Studieåret er delt inn i seks perioder med ulike problemstillinger. Den femte perioden går fra uke 8 til uke 12. Selve skoleovertagelsen skjer i uke 11. Uke 10 er alle studentene på besøk på sine respektive skoler for å observere den klassen de skal overta, og for å snakke med lærerne om hva som skal skje på overtagelsesdagen. Dagen før de skal ut å observere, kommer en av rektorene til høyskolen og foreleser om sine forventninger til studentene.

Etter observasjonsbesøket, i samme uke, har studentene et halvdags seminar der de planlegger sine timer, og der opplegget blir kvalitetssikret av faglærerne på høyskolen. Da har vi fra uke 8 repetert den didaktiske relasjonsmodellen og forelest om aktuelle juridiske tema, tilpasset opplæring, differensiering, vurdering, lærerrollen, kultur for læring, lærevaner og tverrfaglig samarbeid.

Uke 11 overtar vi skolene en dag. Rektor og lærere på de respektive skolene er da et annet sted og kan bruke dagen til planlegging og samarbeid. Studentene fordeles på klasser slik at de er fire til seks studenter i hver klasse. De organiserer seg slik at en student har hovedansvaret

for hver time og disponerer de andre studentene etter behov. Hovedansvaret går på omgang. Det er opp til gruppen å la alle få prøve seg eller å la noen slippe å ha hovedansvaret. De som ikke har aktive roller, er observatører.

Etter skoleovertagelsen skriver studentene en praksisrapport i samarbeid med de studentene de har arbeidet sammen med både under planlegging og gjennomføring. Rapporten skal inneholde planlegging av opplegget ut fra den didaktiske relasjonsmodellen, gjennomføringen sett med gjennomførernes øyne, gjennomføringen sett med observatørenes øyne og evaluering av gjennomføringen. Evalueringen skal gi svar på hva som gikk bra og hvorfor det gikk bra, samt hva som kunne vært gjort annerledes og hvorfor. De skal også evaluere egen gruppe i forhold til hvordan samarbeidet har fungert. Rapporten skal hele veien vise til hvilke teorier fra pensum som er brukt, og hvorfor.

Evaluering av skoleovertakelsen

Denne type praksis ble gjennomført på samme måte i tre år hvor vi også samlet inn kvalitative data. I 2014 samlet vi data og analyserte dem systematisk. Det er 1) praksisrapporter, 2) refleksjonsnotater og 3) egne notater fra loggbok.

1. Studentenes praksisrapporter: Her er hovedfokus å knytte teori til praksis. Praksisrapporten er styrende i form og innhold, og etter som den er skrevet rett etter skoleovertagelsen, er inntrykkene ferske, og refleksjonene om hva de har lært kan være preget av det. I tillegg er dette gruppebesvarelser der mange nyanser kan bli borte underveis. Jeg tar likevel med noen av dem her.
2. Studentenes refleksjonsnotater derimot, som de leverer som en del av sin eksamensmappe ved slutten av studieåret, opplever jeg som mer interessante i forhold til denne evalueringen. Her står de helt fritt til å velge hva de vil skrive om. Det betyr at vi her også kvantitativt kan se hvor mange som nevner skoleovertakelsen. Som faglærer med ambisjon om å ha en relasjon til studentene kan jeg ha påvirket studentenes utlegninger i positiv retning.

3. I tillegg til studentenes refleksjonsnotater har jeg mine loggbøker. Der noterer jeg observasjoner og opplevelser etter hvert.

Praksisrapportene er levert inn med gruppenavn. For å anonymisere så mye som mulig er de her erstattet med nummer.

1. Elevene var vant til å se kortfilm om morgenen på samlingen i stillhet. I behaviorismen er de opptatt av straff og belønning for å kunne forme individet. I denne sammenhengen blir kortfilmen en form for belønning til elevene som klarer å komme seg raskt inn og komme til ro. Kortfilmen er en kjent metode for elevene, og gir dem trygge rammer, sånn at de skal oppleve dagen som normal. Dette gjorde vi for også å skape trygghet for elevene. Dette kan knyttes sammen med Maslows behovspyramide der trygghetsbehovet er på det andre stadiet etter de fysiologiske behovene.

Her ser vi en gruppe som har vært opptatt av trygghet og å gjøre det de visste at elevene var vant til å gjøre. De forteller også at de har knyttet denne praksisen til Maslows' behovspyramide.

2. Basert på praksisdagen erfarte vi hvordan det var å praktisere forskjellige læringsteorier. Det gjorde det lettere for oss å knytte teorien opp til praksis, siden vi fikk innblikk i hvordan det fungerte.

Denne gruppen har oppdaget at læringsbegrepet kommer i spill i vekselvirkingen – ikke bare ved å gå fra teori til praksis, men også ved å gå fra praksis til teori.

3. Vi har lært at det er stor forskjell på å være pedagog i praksis i forhold til det vi lærer i teorien. Med tanke på at det finnes ulike barn opplevde vi at tilpasset opplæring er noe som burde bli satt mer i fokus fra tidlig alder.

Denne gruppen ser ut til å ha erfart at det var stor forskjell på det de opplevde i praksis i forhold til det de hadde lest i forkant. Dette knytter de til tilpasset opplæring der det virker som om de har erfart behovet for tilpasset opplæring slik det ytrer seg i konteksten.

1 Maslow, Piaget, Dewey og Vygotsky er navn og begreper som fort får en hverdagslig posisjon i studentenes ordbruk. Jeg sparer leseren for referanser på disse.

4. Teori fra skolebenken er bra å ha som grunnmur, men det er i praksis med elever man virkelig lærer. Gjennom arbeidet på skolen fikk vi se ulike situasjoner som vi kunne koble opp til ulike læringsteorier. Den læringsteorien vi følte vi så mest igjen var den sosiokulturelle læringsteorien. Vi så at elevene samarbeidet, gav hverandre tips og backet opp hverandre.

Dette siste sitatet fra praksisrapportene uttrykker at de har lært noe i praksis. De beskriver teorien som grunnmuren. Selve huset eller læringen kommer ifølge denne gruppen ikke uten praksis. I tillegg har de beskrevet at den læringsteorien de observerte mest på praksisdagen, var den sosiokulturelle læringsteorien.

Refleksjonsnotatene viser at skoleovertakelsen er noe studentene setter pris på. 28 av 38 refleksjoner som jeg leste det siste året, inneholdt positive tilbakemeldinger om skoleovertakelsen. Studentene beskriver her den læringsprosessen de gikk gjennom ved å reflektere over teori og praksis.

5. Noe jeg vil trekke fram som et høydepunkt gjennom studieåret er skoleovertagelsen i vårsemesteret. Den var nok også på mange måter et vendepunkt i holdningen min til pedagogikkfaget. Denne dagen og de erfaringene jeg gjorde meg her føler jeg gjorde at jeg fikk større innsikt i faget, da sammenhengen mellom teori og praksis ble tydelig på en helt annen måte enn bare gjennom arbeid på egenhånd.

Dette sitatet forteller om en student som opplever et vendepunkt når det gjelder pedagogikken. Han eller hun opplever i tillegg å få ny innsikt.

6. For mitt vedkommende var det imidlertid særdeles lærerikt å være i praksis på en skole. Dette gjorde at vi hadde muligheten til å prøve ut teorien i praksis, samtidig som vi også kunne bruke opplevelser fra praksis og knytte dette opp mot teori i etterkant.

Denne studenten peker på at det ikke bare var fint å kunne knytte den teorien de allerede hadde lært før til praksisen, men at det også i etterkant var fint å knytte ny teori til den praksis de hadde erfart. Her ser vi hvordan denne studenten beskriver hvordan teorien kan påvirke praksis og omvendt.

7. I vinter hadde vi en praksisdag på en barneskole. Dagen var til for at studentene skulle erfare sammenheng mellom teori og praksis. Jeg opplevde praksisdagen som svært nyttig. Dette var mye på grunnlag av at vi underviste klassen etter forskjellige læringsteorier. Det var i hovedsak sosiokulturell og behavioristisk læringsteori. Det var interessant å se hvordan teoriene fungerte i praksis, og jeg opplever at mye av det vi lærer i studiet, stemmer med den praksis som foregår i skolen. Min erfaring er at et slikt opplegg er gull verdt for studentene.

Vi ser i sitat nummer sju at vedkommende uttrykker forbauselse over at det de har lært i teorien, ser ut til å stemme i praksis. Hun eller han går så langt som å skrive at en slik praksis er gull verdt for studentene.

8. Jeg har også fått en større kunnskap om tilpasset opplæring, vært på skoleovertakelse og sett hvor viktig det er å tilpasse opplæringen til hver enkelt elev. Det er ikke alle som lærer likt. Jeg føler jeg har lært mye om ulike teorier som jeg aldri hadde hørt noe om. Etter skoleovertakelsen har jeg sett hvor viktige disse teoriene er i dagens skole. Mye viktigere enn jeg trodde før skoleovertakelsen.

Her møter vi en student som tydeligvis har lest teorien uten å ha noen tro på at den kunne brukes til noe. Hun eller han uttrykker en overraskelse over pedagogikkens rolle og betydning i dagens samfunn.

9. En annen viktig erfaring var skoleovertagelsen. Her fikk vi oppleve pedagogikk i praksis og her fikk vi virkelig bruk for de ulike teoriene til Vygotsky, Dewey, Piaget og Locke. Jeg fikk virkelig oppleve at barneskolen brukte Vygotsky sin teori om den sosiokulturelle teori. Her hadde de veldig stort fokus på at barna skulle lære seg å jobbe sammen i grupper og der de skulle bruke språk som verktøy for å diskutere seg fram til et svar. Man kunne også se at teorien til Dewey om learning by doing og teorien om den mer kompetente andre kom godt fram når elevene arbeidet i grupper. Jeg må si jeg ble positivt overrasket på skoleovertakelsesdagen når jeg fikk se hvor stor rolle pedagogikken har i dagens skole og samfunn.

I dette sitatet møter vi enda en student som er overrasket over pedagogikkens rolle og at den er så viktig både i skolen og i samfunnet.

Disse fem første sitatene opplever jeg i tillegg til å si noe om selve pedagogikkfaget, også sier noe om studentene selv og deres forhold til faget. De neste sitatene vil i større grad si noe om hvilke teorier innenfor pedagogikkfaget de har fått testet ut.

10. Noe av det viktigste for min læring under dette året har vært skoleovertagelsen vi hadde i mars. Besøket på skolen ga meg mulighet til å kunne knytte sammen den teorien jeg har lært med praksis. Dette opplevde jeg som nyttig i forhold til å kunne skille mellom ulike læringsteorier, og å kunne se hvordan disse fungerte i praksis. Jeg fikk se hvordan de vi underviste responderte ulikt på bruk av konstruktivistisk og sosiokulturell læringsteori. Jeg lærte at noen elever jobber best med oppgaver alene hvor de kan jobbe på sin måte og kan konstruere sin egen kunnskap. Andre elever opplevde jeg hadde best nytte av å jobbe med oppgaver i samarbeid med andre.

Dette sitatet viser en student som har oppdaget at ulike elever lærer på ulike måter, samtidig som hun eller han viser til ulike læringsteorier.

11. Etter skoleovertakelsen og generelt etter å ha tilnærmet meg pensum, har jeg fått forståelse for at tilpasset opplæring handler om mer enn bare elevens evner. Det er viktig å se på flere faktorer som kulturell bakgrunn, følelser og utvikling når undervisningen skal tilpasses de ulike elevene. Jeg har også lært at tilpasset opplæring ikke bare gjelder for de svakere elevene, men også for de sterke elevene.

I dette sitatet ser vi en student som i utgangspunktet har erfaring med at det kun er de elevene som sliter faglig, som trenger tilpasset opplæring. Nå har han eller hun oppdaget at det kan være andre årsaker til behov for tilpasning, og at flinke elever også trenger tilpasning.

12. Denne dagen ble brukt på en veldig god måte til å få satt teori i praksis. Det var lærerikt å se de individuelle forskjellene hos 6. klassingene, siden dette stemte bra med Piagets teori om utviklingsstadiene (Imsen, 2014).

Dette sitatet viser en student som har fått utvidet forståelse av Piagets utviklingsstadier. Studentene viser i flere andre sitater hvordan Maslow og Skinner sine teorier kommer til syne.

13. Skoleovertagelsen er helt klart det programområdet jeg sitter igjen med mest læring. Det å få teste ut det vi har lært gjennom året i praksis, var veldig lærerikt. Det å sette seg inn i rollen som lærer var litt uvant i starten. Det fikk meg til å tenke at det er ganske lett å være elev. (...) Ut fra dette kan man også se at konstruktivistene John Dewey har rett i sin teori: Learning by doing – and reflection. Man lærer av å prøve, og man lærer av å feile, og reflekterer man over det etterpå, vil læringsutbyttet bli stort.

En oppsummering fra disse sitatene er at studentene er positive til skoleovertagelsen. De beskriver den som det som har gitt dem mest læring, vært høydepunktet i semesteret og gull verdt for studentene. Når de i tillegg nevner teori de har fått prøvd ut, bekrefter de at det har vært lærerikt. Det at noen av studentene er overrasket over at pedagogikken er viktig i skolen og samfunnet, og at teorien stemmer med praksis, forteller meg at en slik praksis er viktig for å knytte teorien til praksis og praksis til teorien. Mine refleksjoner går videre til Dewey og hans kjente uttrykk *learning by doing and reflection*. Det som kanskje ikke er like kjent for alle, er at han i tillegg sa at det vi skal lære må ha en betydning for oss. Når studentene uttrykker overraskelse over å erfare at det de har lært av pedagogikk er nyttig, tenker jeg at de nå har lært fordi pedagogikken har fått en betydning for dem.

I tillegg til studentenes refleksjoner har jeg mine notater fra loggboka:

15.03.17 Det er skoleovertagelse. Studentene har overtatt skolen for en dag. Jeg sitter på lærerværelset. Jeg ser noen studenter med gule vester som fyker ut for å ha inspeksjon. Noen kommer på lærerværelset for å spise. Andre forbereder undervisning, mens noen er i gang.

Min refleksjon i ettertid er at det er flott å se hvordan de tar ansvar når de får det. Jeg spør meg selv om de får for lite ansvar i det daglige som student.

16.03.17 Alle mine 7 grupper har veiledning på praksisrapporten sin. Det er rene opturen for meg. De kommer og er veldig nysgjerrige på hvilke læringsteorier de har brukt. Jeg opplever at de er i ulikevekts-modellen til Piaget og fulle av indre motivasjon.

Jeg er ikke vant til at alle stiller opp på veiledning slik de gjorde denne dagen. Jeg opplevde dem mer motivert enn tidligere. Det hører med til historien at gruppene oppsøkte meg for å diskutere rapporten flere ganger.

29.03.17 2 grupper har sendt inn nesten ferdige A-6 til veiledning. Det er mye å lese, men det er positivt at de er så ivrige. Tre grupper har bedt om og avtalt tid for veiledning før de får tilbudet i morgen.

Det faktum at jeg noterer dette, viser tydelig at jeg er overrasket. Jeg opplever at motivasjonen fra skoleovertakelsen nå føres videre til det neste arbeidskravet. Hva har det med sammenhengen mellom teori og praksis å gjøre? Jeg tenker at den økte forståelsen for faget, som det ser ut til at studentene får gjennom skoleovertakelsen, gir dem en indre motivasjon til å arbeide videre. Studentene forteller altså om at en dags praksis er et viktig vendepunkt i deres opplevelse av faget – én dag med autentiske situasjoner med virkelige barn i den virkelige skolen, og vi stopper opp og tenker: Kunne vi gjort dette hele tiden?

Hvordan bidra til at studentene finner sammenhengen mellom teori og praksis?

Praksisrapporter, refleksjonsnotater og loggboknotater viser at til tross for at vi som forelesere, seminarledere og veiledere i den daglige undervisningen på høyskolen hele tiden forsøker å knytte teori til praksis og praksis til teori, så er det den ene dagen ute i det virkelige liv, som lærer på en skole, som ser ut til å gjøre den store forskjellen. Slik Saugstad (2015) beskriver Aristoteles sin lære, kaster den lys over denne erfaringen. Aristoteles deler kunnskapen opp i en teoretisk tilskuerkunnskap og en praktisk deltagerkunnskap. Han mener at den praktiske kunnskap læres i det praktiske liv i autentiske situasjoner, og at dette er et læringsrom som skolen ikke kan tilby. Studentenes refleksjonsnotater er tydelige på at skoleovertagelsen er viktig for deres læring. Som en student skriver, så er den gull verdt. Det kan handle om mer enn hva de har lært. Det kan også handle om motivasjon slik vi ser i mine loggførte notater.

Et kritisk spørsmål å stille kan være hvor dyp og reell den kompetansen studentene tilegner seg er. Jeg tolker studentenes refleksjoner som at

de ut fra sine forutsetninger og opplevelser er klare på at de har lært mye. Når jeg leser studentenes neste arbeidskrav – som ikke bød på tilsvarende møte med livet utenfor høgskolen, opplever jeg ikke at kompetansehevingen har gjort noe kvantesprang. Det jeg imidlertid registrerer som en tydelig endring, er den økte motivasjonen for faget, og det kan i sin tur gi økt kompetanse. Spørsmålet er om ytterligere praksisnære opplevelser ville løftet flere studenter høyere i sin forståelse av og innlevelse i faget.

Når jeg skal svare på hvordan vi kan bidra til at studentene skal finne sammenhengen mellom teori og praksis, tenker jeg at alt vi gjør gjennom hele studieåret er med på å bidra til at skoleovertakelsen oppleves som positiv for studentene – noe det er skapt forventninger om og motivasjon for. Det kan for eksempel handle om at en planlagt læringsprosess i forkant av skoleovertagelsen er med på å gjøre at studentene lykkes. Dette kan igjen knyttes til mestringsmotivasjon slik jeg har antydnet i min logg. Det kan også handle om at våre krav om en rapport der alt skal dokumenteres med observasjoner, erfaringer og teori, bidrar til innsikt i hvordan teori og praksis henger i hop, for mange av studentene. De skriver seg gjennom stoffet til læring, slik en av pensumbøkene også foreslår (Dysthe, Hoel & Hertzberg, 2010). Dette kan også gi en følelse av å lykkes. Noen av studentene beskriver forbauselsen over å oppdage at det de leser om pedagogikk i pensum ikke bare stemmer med virkeligheten, det er også viktig.

Men vi kommer ikke utenom at det å komme ut i det virkelige liv og det å få ansvar gjør noe med studentene og deres motivasjon. De har planlagt undervisning og gjennomført opplegg for medstudenter på høgskolen der jeg hadde ansvaret og satt som observatør. Det blir tydeligvis tolket som at de er på skolen, og at det er jeg som har ansvaret. Det jeg ser når studentene er ute på en barneskole i kommunen og får ansvaret for en klasse, da går de til verket på en helt annen måte. De møter opp i god tid *før* god tid og tar det ansvaret de har fått. Jeg ser at noen er rød i toppen av spenning. Andre kommer til lærerværelset og er helt utslitt etter å ha hatt én time. Da har alle sanser vært brukt, muskler, pusteapparat og oppmerksomhet har vært i hjelpenn i tre kvarter, på en helt annen måte enn de får oppleve på høgskolen. De vokser øyensynlig med oppgaven når de får ansvar og blir en man må stole på.

Går vi tilbake til de innledende betraktningene rundt teori og praksis, ser vi at Aristoteles beskriver at *theoria* handler om innsikt og analyse, *poiesis* handler om produksjon, og *praxis* handler om sosialetisk samhandling (Saugstad, 2007). Gjennomføring av denne hurtig-praksisen bygger på forelesninger med *theoria* fra studiestart. Eller som en av gruppene skrev i sin praksisrapport: «Teori fra skolebenken er bra å ha som grunnmur, men det er i praksis med elever man virkelig lærer.» Puslespillet man bygger opp med relativt løse mentale skjema, blir med andre ord et meningsfylt bilde når elementene fra en praksisopplevelse gir dem en rikere kontekst.

Bjørnstjerne Bjørnson, via Øyvind, uttrykker at det er godt å ha både teori og praksis, for det ene er ikke noe uten det andre. Han starter med å likestille de to begrepene, men sier videre at praksis er best, for det hjelper ikke å kunne teori hvis man ikke kan bruke den i praksis. Det jeg tolker ut fra noen av sitatene fra refleksjonsnotatene, er at studentene ikke har hatt noe forhold til teorien. De har lært seg noe som de trodde ikke hadde noe med virkeligheten å gjøre. En student skriver «... jeg opplever at mye av det vi lærer i studiet, stemmer med den praksis som foregår i skolen.» En annen student skriver: «Jeg må si jeg ble positivt overrasket på skoleovertakelsesdagen når jeg fikk se hvor stor rolle pedagogikken har i dagens skole og samfunn.»

Jeg viste til Blichfeldt, som definerte praksis som måten man dyktiggjør seg på, og hvordan man blir den man blir. Min refleksjon i forhold til denne definisjonen er at den kommer fra en mann som i et langt liv har drevet med praksisnær forskning i tillegg til å ta sine teoretiske grader. Han har via praksis dyktiggjort seg. Våre studenter, som går på et disiplinestudium, uttrykker i sine refleksjonsnotater at de trenger praksis for å dyktiggjøre seg. Så hvordan kan vi hjelpe studenter til å finne dyp mening når høyskolen er innrettet som den er?

Mitt svar på spørsmålet om hvordan vi kan bidra til å knytte teori til praksis, er at det er viktig for oss som undervisere å tenke sammenheng mellom teori og praksis hele tiden. Selv om vi strever for å fortelle, demonstrere, vise, diskutere, observere og engasjere, kommer vi til kort. En trist konklusjon kan være at uansett hva vi gjør i høyskolens lokaler, så ser det ikke ut til å være tilstrekkelig nær den praksis vi

kan oppleve utenfor. En mer positiv fortolkning er at det teoritilfang vi presenterer, gir mange studenter den satsplanke de trenger for å lære disse komplekse sammenhengene. Min erfaring er at én dag ute i den virkelige verden kan være et godt bidrag i prosessen med å dyktiggjøre seg, under forutsetning av at vi krever dokumentasjon der de må vise til sammenhengen mellom praxis og theoria. Eller som Aristoteles skrev det (fritt oversatt):

Lærebøker i medisin eller jus har ingen verdi før den som skal lære har fått erfaring med å kunne tolke en gitt praktisk situasjon. Først med en slik erfaring blir den som skal lære i stand til å vurdere hvilken generell teori fra læreboka som passer best i den konkrete situasjonen. (Aristotle 1994 s. 641)

Litteraturliste

- Aristotle. (1994). *Nicomachean ethics* (Loeb Classical Library edition). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bjørnson, B. (1872). *Fortællinger*. København: Den Gyldendalske Boghandel.
- Blichfeldt, J. F. (2005). Praksisberetning fra en «kunnskapsarbeider»: Tanker om tro og tvil. I K. Fossetøl & O. Eikeland (Red.), *Nytt arbeidsliv – nye former for kunnskapsproduksjon* (s. 233–259). (Vol. 12, Arbeidsforskningsinstituttets skriftserie (trykt utg.)). Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet.
- Briseid, L. (2011). Fra teori til praksis – med levende historie; erfaringer fra et tverrfaglig prosjekt som kobler sammen fag og praktisk-estetiske virkemidler i lærerstudenters øvingspraksis. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 95(3), 198–215.
- Dysthe, O., Hoel, T. & Hertzberg, F. (2010). *Skrive for å lære: Skrivning i høyere utdanning* (2. utg.). Oslo: Abstrakt.
- Halmrast, G. S., Taarud, R. & Østerås, B. (2013). Bruk av praksisfortellinger for å skape sammenheng mellom praksis og teori i førskolelærerutdanningen. *Norsk pedagogisk tidsskrift* 97(1), 70–80.
- Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. (2001). Gjør din plikt – krev din rett: Kvalitetsreform av høyere utdanning: Tilråding fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet av 9. mars 2001, godkjent i statsråd samme dag (Vol. Nr 27 (2000–2001), trykt utg.)). Oslo: Departementet.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Vol. 16 (2016–2017), trykt utg.)). Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon.

- Imsen, G. (2014). *Elevens verden. Innføring i pedagogisk psykologi*. 5. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ramirez, J. (1995). *Skapande mening. En begreppsgenealogisk undersökning av rationalitet, vetenskap og planering*. Nordiska Institutet för samhällsplanering. Avhandling 13:2. Stockholm: Nordplan.
- Saugstad, T. (2007). Om viden og kunnen – pædagogisk sett. I P. Ø. Andersen, L. J. Muschinsky, T. Ellegaard & S. J. Hansen (Red.), *Klassisk og moderne pædagogisk teori*. København: Hans Reitzels forlag.
- Saugstad, T. (2015). Pædagogikken mellem det bureaukratiske og det postmoderne praksisfelt. *Nordic Studies in Education*, 35(2), 87–101.
- Solstad, A. G. (2010). Praksisnær teori og teorinær praksis – den nødvendige relasjonen. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 94(3), 203–218.
- Tiller, T. (1999). *Aksjonslæring: Forskende partnerskap i skolen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Universitets- og høyskoleloven (2005). Lov om universiteter og høyskoler LOV-2005-04-01-15. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-04-01-15>
- Unneland, A. K. R. (2009). Mind the gap! – Om den praktiske og teoretiske kunnskap i lærerutdanningen. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 93(5), 316–327.
- Vedeler, L. (2000). *Observasjonsforskning i pedagogiske fag. En innføring i bruk av metoder*. Oslo: Gyldendal Akademisk.